

Ramon Bosch i Bet Capdeferro són parella en la vida i en l'arquitectura. Amb despatx obert des del 2003, signen una trajectòria de projectes, classes i conferències, amb vocació de dissenyar llocs on passen coses. Tan senzill i tan complicat alhora. Vam quedar una tarda de finals de maig, al cor del Barri Vell de Girona, trepitjant pedres molt antigues, per parlar de l'arquitectura d'avui, bastida sobre la d'ahir, per guanyar-nos la de demà.

Bosch Capdeferro arquitectes

ROSA M. GIL > TEXT

JOSEP M. OLIVERAS > FOTOS

M'esperaven amb ganes i m'obriren les portes del seu ofici amb franquesa d'amics. Una trobada càlida refrescada amb llimonada natural, amb el rerefons de tantes ressonàncies d'un lloc on han passat tantes coses. Casa seva, el seu despatx, el seu bateig de foc d'una manera de concebre la vida i la feina, la pròpia i la dels altres. Generosos en participar-me els seus principis professionals, tan madurats, tan pensats, tan acordats; la seva experiència en cadascuna de les obres; modestos per parlar dels premis, del prestigi com a professors, de les conferències... de ser coneguts i reconeguts arreu. Primer com a arquitectes joves, emergents, després com a despatx consolidat, ara com a integrants d'aquestes elits que pensen el que esdevindrà tendència, i no només en l'arquitectura, o potser sí, perquè al capdavant el que fa l'arquitectura és bastir escenaris per tal que passin totes les altres coses.

Els vaig preguntar què era per a ells l'arquitectura, pregunta no fàcil i de resposta encara més complexa. Van sortir els seus orígens, el punt d'inflexió que va representar per a la Bet el Màster d'Arquitectura del Paisatge. Allà va començar tot. Era l'any 1996, i ja en fa vint. Recorda com va aprendre a copsar les mateixes lògiques apreses a l'Escola des d'un punt de vista completament invers, de l'arquitectura com un art inert a quelcom essencialment canviant dintre dels cicles del món. Aquí va néixer per a ells la pers-



pectiva sistèmica en l'arquitectura, en què l'objecte projectat i construït deixa de ser una cosa aïllada, entotsolada i objectual, i forma part d'un sistema de fluxos de temperatura, canvis estacionals, clima, d'un determinat lloc amb unes determinades topografies, geologies, vegetació... L'arquitectura segueix essent un element molt petit i molt efímer però que intenta encomanar-se d'aquesta consciència que tot és canviant, connectar l'home

amb aquesta naturalesa canviant de l'univers. Ho explicaven així tots dos i ho resumia la Bet en la consciència de ser una baula molt petita d'una cadena molt llarga de cultura, tradició, d'aquest lloc concret del món, i al mateix temps del món en general.

Han passat vint anys des d'aquells orígens i tretze amb despatx obert a Girona. Ramon Bosch, mirant enrere, defineix la vida i l'arquitectura com un procés canviant. Procés de les coses habitades, d'habitar els llocs construïts, de fons i de referències múltiples per matisar i descobrir. Per a ells l'ofici va més enllà d'uns coneixements tècnics aplicats. És el que han encunyat com a sistema obert, en el qual el projecte ha de ser prou sòlid per acollir els canvis que es produeixen durant l'obra i també els que es produiran al llarg de tota la vida. Els fonaments són essencials per deixar entrar l'atzar en el procés, i en les seves obres ho demostren. I aquests principis els troben en el lloc, en la topografia, la toponímia, el clima, la cultura material, la tradició del lloc.

Sense l'arquitectura fonamentada en coneixement i ofici els grans discursos intel·lectuals no tenen fruits



Cada obra seva n'és un exemple: la Casa Collage, casa pròpia i despatx, diverses cases al call gironí que els segles havien dividit i reconstruït. Una herència del pare, mestre d'obres, uns materials a conservar, unes traces a reconstruir... En definitiva, un sistema obert on dia a dia passaven coses, una dura prova per a la seva experiència incipient i, al final, saber trobar el punt entre el que és essencial i la resta, amb la confiança que l'atzar i les circumstàncies van definint aquell embolcall. Ells anaven fent la casa i la casa els feia a ells. La seva obra més preuada, la seva acadèmia de la vida.

La Casa Bastida, un privilegi dels anys cinquanta ancorat vora mar a sa Riera, a Begur. Una necessitat de reforma i una obligació moral de millora, des de dins, però també des de fora. Passejades per l'entorn en dies de calor i també de temporal. I al final, recuperar estratègies de sempre, ventilacions creuades per refrescar, cordes pescadores per filtrar... noves perspectives, i una intervenció que beneficia tothom, estadants i observadors.

Cases Pati, a Celrà, o el provar de fer les coses diferents. Del pati entre mitgeres repetit arreu al pati privat circumscrit per la intimitat de la casa. Una tipologia neutra, gairebé industrial, com a teló a la fàbrica modernista, una casa en part reclosa en si mateixa, i en part oberta en els espais comuns. Una forma de capgirar allò previsible. I aquí novament, un pensament fet projecte: els espais més importants en arquitectura són els que no s'ocupen. Arquitectura del buit on poden passar coses.

L'Escola de Lloret, en essència un barranc per contenir, una avinguda d'estudiants per acollir. En els desnivells, els antics feien feixes per aconseguir el peu pla. I així es va fer a l'Escola Feixa, un seguit de terrasses que organitzen el pendent i ofereixen aire lliure i aules per als

escolars. I a més, com que la demografia és capritxosa, un sistema obert que, si es dóna el cas, pugui esdevenir quelcom diferent. Pensen en una llar d'avis o en qualsevol altra infraestructura. Sistema obert, canvi continu.

Finalment, el darrer exemple, l'accés al Turó de la Rovira, a Barcelona, un pendent antipàtic que recordava als seus habitants que allò era territori de barraques, manllevat i oblidat. Novament un sistema de terrasses que, com un rosari, salven el desnivell. L'objectiu: endolcir la pujada i oferir un pedrís al sol i un davant de casa a punt per a cada veí. Placeta, plantes, petit cafè o negoci de nova volada. La Bet i en Ramon frisen per retornar-hi per veure com s'ha humanitzat el seu projecte intuït.

La seva activitat professional s'ha desenvolupat paral·lelament a la seva faceta docent a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (UPC-Barcelona-TECH), la Universitat de Girona, l'ETH de Zuric i la Universitat de Cornell de Nova York, en els àmbits de la teoria i la investigació sobre el desenvolupament dels processos de disseny i construcció.

No hem parlat dels premis, des del Mies van der Rohe com a arquitectes emergents, el 2011, fins avui. Darrerament, retorn al pavelló espanyol de la Biennal de Venècia, i també aquest 2016 els premis de la Biennal Iberoamericana i de la Biennal Espanyola. El 2015 va ser el FAD i, si anem enrere, un rosari de reconeixements. Tot això queda a sota del que hem parlat, discretament amagat, però pregonament important. La confirmació d'una feina ben feta. Sistema obert, la vida.

Rosa M. Gil i Tort
és historiadora de l'art.

**Fites escrites amb lletra petita, però importants.
Trenades en una trajectòria coherent i madurada**